

**ЗАКОНОДАВЧА СТРАТИФІКАЦІЯ ЗАСОБІВ ДОКАЗУВАННЯ
В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ****LEGISLATIVE STRATIFICATION OF METHODS
IN ADMINISTRATIVE LEGAL PROCEEDING PROVING****Хамходера О.П.,***кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного і фінансового права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

У статті обґрунтовується існування окремих випадків законодавчої стратифікації засобів доказування. Аналізуючи обов'язок мотивувати в судовому рішенні непогодження із різними доказами, автор приходить до висновку про порівняно більшу значимість висновку експерта. Обстоюється також відносна пізнавальна вага «пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників»; природа та правове регулювання даного джерела розтлумачені у контексті його меншої надійності, ніж показань свідків. Охарактеризовано виявлені ознаки ієрархізації фактичних даних, їх належне сприйняття у процесі оцінки доказів.

Ключові слова: доказування, засоби доказування, джерела доказів, пояснення, висновок експерта, показання, оцінка.

В статье обосновывается существование отдельных случаев законодательной стратификации средств доказывания. Анализируя обязанность мотивировать в судебном решении несогласие с различными доказательствами, автор приходит к выводу о сравнительно большей значимости заключения эксперта. Отстаивается также относительная познавательная значимость «объяснений сторон, третьих лиц, их представителей»; природа и правовое регулирование данного источника истолкованы в контексте его меньшей надежности, чем показаний свидетелей. Охарактеризованы обнаруженные признаки иерархизации фактических данных, их надлежащее восприятие в процессе оценки доказательств.

Ключевые слова: доказывание, средства доказывания, источники доказательств, объяснения, заключение эксперта, показания, оценка.

This article describes isolated examples of legislative stratification of evidence. Analyzing obligation to substantiate disagreement with different evidence in judicial decisions, author leans towards comparatively greater importance of expert opinion. The article also deals with relative cognitive validity of «arguments from parties, third persons and their representatives»; nature and legal regulation of this source are interpreted in context of its lesser reliability than witnesses' testimony. The article revealed hierarchization signs of actual data, their proper understanding during evaluation of evidence.

Key words: proof, instruments of evidence, sources of evidence, explanations, expert opinion, testimony, evaluation.

Актуальність теми. У ч. 2 ст. 86 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) закріплено, що «ніякі докази не мають для суду наперед встановленої сили» [1]. Вітчизняні науковці деталізують вказану ґносеологічну засаду останнього етапу доказування, відмічаючи, що: «Жоден належний і допустимий доказ не має для суду наперед встановленого значення, тобто законодавство не встановлює якихось переваг одних засобів доказування над іншими. Будь-яка ієрархія доказів у законодавстві відсутня» [2, с. 251]. Водночас аналіз процесуального законодавства дозволяє виявити приписи, що не узгоджуються із подібним розумінням «свободи оцінки» або мінімум спонукають до розсудливості стосовно її змісту та меж. Отже, метою статті є висвітлення окремих непослідовностей позитивно-правового закріплення рівнозначності доказів у контексті засобів доказування, вироблення зваженого підходу до пізнання відповідної доктринальної засади.

Виклад основного матеріалу. В адміністративному судочинстві передбачені джерела доказів: 1) пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників; 2) показання свідків; 3) письмові докази; 4) речові докази; 5) висновок експерта. Перший випадок стратифікації засобів доказування, як на нас, проявляється у змісті ч. 5 ст. 82 КАС України: «Висновок експерта для суду не є обов'язковим, однак незгода суду з ним повинна бути вмотивована в постанові або ухвалі». Показово, що глава 6 розділу 2 кодексу містить характеристику всіх джерел, але пряме зобов'язання суду мотивувати своє непогодження закріплено лише стосовно одного з них. В.К. Матвійчук та І.О. Хар називають це «однією з особливостей оцінки висновку експерта» [3, с. 571]. Водночас, констатувати відносно більшу значимість даного висновку можна лише після з'ясування того, чи існує подібний імператив при непогодженні суду

з іншими доказами. Першочергово увагу слід звернути на положення п. 3 ч. 1 ст. 163 КАС України, відповідно до якого мотивувальна частина постанови формується із зазначенням, зокрема, і «мотивів неврахування окремих доказів». Трактують обсяг «окремих доказів» видається можливим у двох напрямках:

1. Якщо виходити із обмежувального (значною мірою формального) бачення, то посилання на «окремих» дозволяє стверджувати про виключність, незагальність правила; тобто, норма стосується лише деяких видів доказів, неврахування яких потребує обґрунтування. У подібному контексті деякими видами могли б бути названі докази, стосовно яких прямо встановлене відповідне правило про мотивування, адже узагальненість цитованого зі ст. 163 словосполучення нібито залишає місце для (відсилає до) більшої нормативної деталізації, якою власне і стає припис щодо висновку експерта. В межах даного вектора не виключаємо й інше розуміння «окремих доказів» – посередністю їх віднесення до сфери правозастосовного розсуду: нехтування певними доказами аргументується, якщо суд вважатиме це необхідним для забезпечення обґрунтованості постанови. Подібні судження підтверджують гіпотезу про винятковість висновку експерта, що стає єдиним видом доказів, котрий безумовно підлягає тлумаченню (стверджувальному або заперечному) у постанові адміністративного суду. Разом із тим формальне трактування п. 3 ч. 1 ст. 163 КАС України видається дещо абстрагованим від сутності адміністративного процесу, не узгодженим із його фундаментальними засадами, хоча воно й доводить наявність офіційної диференціації джерел фактичних даних (що є нашою висхідною тезою).

2. Більш змістовним є все-таки широке розуміння «окремих доказів», що наголошує на потребі мотивувати неврахування всіх фактичних даних, якими було знехтува-

но під час прийняття постанови. Обґрунтованість рішення суду вимагає його ухвалення на підставі «повно і всебічно з'ясованих обставин в адміністративній справі, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні» (ч. 3 ст. 159 КАС України). Принагідно відмітимо, що завершальна примітка стосовно дослідженості доказів у судовому засіданні є зайвою та суперечить існуванню в адміністративному судочинстві форми письмового провадження, яке відбувається без проведення судового засідання, однак не виключає дослідження доказів та обґрунтування ними рішення. Загалом же цитоване правило дотримане тоді, коли судовим актом надається правозастосовча кваліфікація всієї інформації, що має значення для справи та була вивчена і проаналізована під час розгляду справи. Будь-який суб'єктивізм у вирішенні питання документального відображення досліджених даних є відступом від вимоги обґрунтованості, що обумовлює помилковість припущення стосовно дискреційності повноважень судді на визначення видів «окремих доказів»; тим більше, що можливість розсуду владного суб'єкта у певному питанні все одно має бути повноваженням, яке чітко означене позитивним правом. Підтвердження розширювального розуміння знаходимо у працях багатьох фахівців-процесуалістів. Так, В.Г. Перепелюк наголошує, що відмовляючись брати до уваги показання свідків, суд має навести у постанові мотиви неврахування таких показань [4, с. 82], а не лише висновку експерта. Ще більш ілюстративною є позиція, викладена в абз. 3 п. 9 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2013 р. № 7 «Про судові рішення в адміністративній справі»: «Визначаючи одні і відхиляючи інші докази, суд повинен це обґрунтувати» [5]. Роз'яснення вищого спеціалізованого суду однозначно наголошують на загальності відповідної вимоги, а не її застосуванні щодо деяких/виняткових видів джерел доказування. Вказане повністю гармонізує із положеннями Цивільного процесуального та Господарського процесуального кодексів України, перший з яких визнає обов'язковим зазначати у рішенні мотиви, з яких суд «бере до уваги або відхиляє докази» (абз. 3 п. 3 ч. 1 ст. 215 [6]), а другий – «доводи, за якими господарський суд відхилив ... докази сторін» (п. 3 ч. 1 ст. 84 [7]). Це ще раз підтверджує технічний, а не смисловий характер застереження у КАС України стосовно необхідності мотивувати нехтування «окремих» доказів під час винесення постанови. Концептуально вихід за межі формального позначення є допустимим, оскільки неспроможність мовних засобів абсолютно точно відобразити зміст правового припису визнається загальнотеоретичною юриспруденцією та підтверджується, зокрема, і численними неточностями у тексті КАС України. Наприклад, відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 161 кодексу суд вирішує: «чи є інші фактичні дані, які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження». Однак докази – це і є фактичні дані, виходить: «чи є інші докази ... , та докази на їх підтвердження»; малося ж на увазі, що суд з'ясовує, «чи є інші факти (по іншому – обставини) ... , та докази на їх підтвердження».

Здійснений аналіз дозволяє визначити базовою гіпотезу про необхідність мотивувати непогодження із кожною інформацією, що має статус доказу. Попередньо приведені доводи на користь цієї гіпотези свідчать про рівноцінність незгоди із висновком експерта незгоді з іншими джерелами інформації лише по відношенню до змісту постанови, але справедливості подібного судження стосовно ухвал залишається під питанням. Річ у тому, що відповідно до ч. 5 ст. 82 КАС України незгода суду із висновком експерта повинна бути мотивована «в постанові або ухвалі». Водночас, у ст. 163 вимагається аргументація неврахування окремих доказів у постанові, але ст. 165 не містить подібної вимоги щодо змісту ухвали. Здавалося б очевидним узагальнення: висновок експерта володіє відносно більшою значимістю, оскільки відступ від його змісту повинен мотивуватися в

усіх рішеннях адміністративного суду (ухвали в т. ч.), натомість стосовно інших засобів доказування цей обов'язок поширюється лише на постанову. Для певності подібного слід з'ясувати коло ухвал, прийняття яких може бути пов'язане із розглядуваним джерелом доказів. **По-перше**, це ухвали суду апеляційної інстанції; однак відносно них п. 3 ч. 1 ст. 206 КАС України прямо закріпив необхідність мотивувати «неврахування окремих доказів» (зважаючи на попередні доводи, вважатимемо, що відсилання до «окремих» є технічним, а вимога насправді стосується всіх доказів). Виходячи із вказаного положення, і того, що подальші перегляди судових рішень не здійснюються з питань «факту», стверджувати про специфічність ролі висновку експерта можемо лише у контексті ухвал суду першої інстанції. Переважна більшість таких ухвал не пов'язана із з'ясуванням фактів, які підтверджувалися б експертним висновком. Лише якщо останній сам породжує необхідність вчинення процесуальних дій (витребування нових доказів; залучення учасників; проведення додаткової чи повторної експертизи), з'являється потреба аргументувати у відповідних ухвалях підстави ігнорування висновку. Як відзначають дослідники, в ухвалі адміністративного суду про призначення повторної експертизи зазначаються мотиви її підстави її призначення [3, с. 579], тобто має бути викладено, чому результати первинної експертизи визначаються судом, як необґрунтовані або такі, що суперечать іншим матеріалам справи (ч. 2 ст. 85 КАС України). Видається, подібне роз'яснення необхідне, приміром, і стосовно ухвали про відмову у задоволенні клопотання про витребування доказів, залучення нових учасників, повторний допит свідка, якщо необхідність цього, на думку заявника, пов'язана із висновком експерта. Щодо змісту даних рішень КАС України закріплює прямий обов'язок суду мотивувати незгоду лише з одним засобом доказування – висновком експерта.

Приведені випадки винятковості (в контексті ухвал суду першої інстанції) розглядуваного джерела носять низьку ілюстративність та значною мірою змодельовані під конкретну проблему; вони не з'являються в процесі «як правило», тому можуть викликати заперечення з боку прихильників рівноцінності доказів. Водночас, навіть якщо виходити із припущення про обов'язковості мотивувати незгоду з усіма доказами в усіх видах рішень, постає інше питання: чому поряд із загальним правилом для всього переліку явищ це правило додатково ще раз наголошується відносно одного з них? Як на нас, окреме означення завжди свідчить про «окремість», специфічність, особливість означуваного, про його підвищену або знижену роль.

Проблема відносної значимості виникає також стосовно пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, як джерела доказів, і базується на наступному законодавчому приписі: «сторони, треті особи або їхні представники, які дають пояснення про відомі їм обставини, що мають значення для справи, можуть бути за їхньою згодою допитані як свідки» (ч. 1 ст. 76 КАС України). Постає запитання: навіщо одну й ту ж інформацію про обставини справи, що вже отримана посередністю «пояснень» як законного засобу доказування, повторно долучати до справи шляхом заслуховування тієї ж особи, але в іншому статусі – свідка? Навіть коли дублювання «виступів» не відбувається через завбачливе використання стороною, третьою особою або їхнім представником своєї правомочності та повідомлення про відомі їм обставини лише у якості «показань свідка», сутність дилеми залишається аналогічною: навіщо учаснику набувати іншої процесуальної ролі, якщо і в наявному статусі його висловлювання стосовно предмета доказування вже є допустимим джерелом інформації? Оскільки носій фактичних даних залишається єдиним, відмінність вбачається в особливостях набутого ним нового правового положення, що містить два яскраві юрисдикційні додатки: 1) можливість притягнення до відповідальності

за завідомо неправдиве показання свідка, котра відсутня при наданні неправдивих пояснень у якості сторони, третьої особи чи представника; 2) існування кримінальної відповідальності за перешкоджання з'явленню свідка до суду та за примушування його до відмови від давання показань (ст. ст. 384, 386 Кримінального кодексу України [8]). Друга особливість дозволяє припустити ймовірність набуття стороною, третьою особою, їх представником статусу свідка, керуючись мотивами свого правового захисту. Проте кількісно превалює, корелюється із сутністю доказування та виступає основним підґрунтям трансформування в іншу процесуальну роль, як на нас, саме перша із названих юридичних специфічностей. Деліктна загроза робить для суду інформацію, надану у положенні свідка, більш гідною довіри, а використання фізичною особою відповідного механізму переходу дозволяє їй забезпечити своїм словам більшої вагомості. Зазначене дає підстави констатувати другий випадок позитивноправової стратифікації засобів доказування за силою: пояснення сторін, третіх осіб та їхніх представників є менш значимими (достовірними і надійними), ніж показання свідків. У протилежному випадку закріплення можливості переходу від першого із вказаних джерел до другого втрачає будь-який сенс, перетворюючись на беззмстовну форму, зайве ускладнення процесу правосуддя. Виходячи з висвітленого, повністю розділяємо судження В.К. Матвійчук та І.О. Хар про меншу вартість пояснень, які надаються заінтересованими особами без будь-яких юридичних стимулів до правдивості [3, с. 521–522]. Науковці цілком слушно звертаються до ч. 1 ст. 76 КАС України, в якій наголошується, що пояснення «оцінюються поряд з іншими доказами у справі». Саме лише існування відповідного зауваження свідчить про природну другорядність їх пізнавально-встановлюючого потенціалу, чим обумовлена потреба у штучному (додатковому) нарощуванні значення та урівноваження відповідного джерела з іншими шляхом окремої нормативної вказівки про однопорядковість оцінювання.

Як видається, в контексті розгляду «пояснень» корисним буде проведення паралелей із цивільним та господарським процесами, які не містять подібних невідповідностей у свободі оцінювання. Цивільний процес, подібно до адміністративного, допускає можливість допиту сторін, третіх осіб та їхніх представників, як свідків, але його істотна особливість полягає у тому, що лише так висловлювання відповідних учасників набувають якості доказів, натомість їх звичайні пояснення доказами не вважаються (ч. 2 ст. 57, ст. 62 Цивільного процесуального кодексу України). Право бути допитаним як свідок стає способом перетворення особистісної інформації на доказ, а не перезакріплення одного доказу в іншому джерелі (що спостерігається за адміністративним судочинством). Специфіка господарського судочинства обумовлює іншу ситуацію: тут пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі визнаються джерелом доказів (ч. 2 ст. 32 Господарського процесуального кодексу України). Допит же зазначених осіб у якості свідків, як засіб доказування, не передбачений, що обумовлено більш показовою особливістю даного виду правосуддя: абсолютною відсутністю інституту показань свідків. Таким чином, міждисциплінарне порівняння показує розрізненість підходів стосовно правомочності сторін, третіх осіб та їхніх представників давати «пояснення» чи «показання» і їх юридичного значення в окремих видах судових процесів: визнання засобом доказування лише перших (господарський) або лише других (цивільний), або одночасне визнання обох джерел (адміністративний). Цілком ймовірно, що виявлений у правових засадах останнього випадок ієрархізації доказів є швидше наслідком штучного зведення до одного статусу різних за своєю сутністю та конкретною роллю явищ, аніж неспроможності у загальному чи конкретногалузевому зрізі ідеї про абстрактну рівність доказів, недопустимість завчасно-

го закріплення відносної вагомості окремих із них. Адже джерелами доказів одночасно визнаються ґносеологічно відмінні категорії: суб'єктивні, заінтересовані в результатах справи, позаделіктні «пояснення» та об'єктивні, незаінтересовані в результатах справи, забезпечені загрозою відповідальності «показання». В будь-якому разі питання про практичну користь, теоретичну необхідність та об'єктивну детермінованість встановлення КАС України розширеного переліку джерел доказів (у частині співіснування пояснень осіб, що беруть участь у справі, із можливістю їх допиту) потребує повноцінної постановки та зваженого вирішення. При цьому відповідна особливість, переконані, жодним чином не пов'язана із більшою сприятливістю адміністративного процесу для приватної особи задля врівноваження її правових можливостей із можливостями суб'єкта владних повноважень.

Поки що ж відмітимо декілька особливостей пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників, обумовлених специфічною природою даного джерела. По-перше, пояснення носять характер самодоказування, оскільки в одній особі поєднується суб'єкт і засіб відповідної діяльності: висловлюючись на свою користь, сторона водночас здійснює і доказування; говорити – значить доводити. **По-друге**, пояснення є доволі поширеним джерелом фактичних даних, що не вичерпується одноразовим процесуальним заходом на відміну від показань свідків, висновку експерта тощо. Можна було б заперечити, констатуючи чітко визначене місце пояснень, як самостійної процесуальної «акції», що здійснюється на початку судового розгляду справи по суті (після доповіді головуючого та перед встановленням порядку дослідження інших доказів – ст. 139 КАС України). Проте особи, що беруть участь у справі, є правомочними на «пояснення» і в інші моменти судового розгляду справи. Це обумовлено як загальним правом давати усні та письмові пояснення, не обмеженим якоюсь конкретною стадією процесу (п. 4 ч. 3 ст. 49), так і відповідною правомочністю, що продубльована законом у ряді конкретних випадків і виникає під час дослідження: показань свідків, зібраних за судовим дорученням (ч. 12 ст. 141), протоколів огляду речових доказів (ч. 2 ст. 145), відтворених у залі судового засідання звуко- чи відеозаписів (ч. 1 ст. 146) тощо. Переконані, всі приведені випадки пояснень, що надаються сторонами, третіми особами, їхніми представниками, слід розцінювати, як джерела доказів, а не лише разовий процесуальний захід на початку судового розгляду справи по суті. Викладені судження, підтверджуючи протяжність у часі та чисельність пояснень, водночас дозволяють виокремити **третьою** особливістю досліджуваного джерела: його значний реакційний характер. В усіх випадках, окрім передбаченого ст. 139 КАС України, пояснення надаються у зв'язку з перевіркою та неофіційною оцінкою учасником інших доказів по справі, виступаючи не основним, а контрдоказом. Заінтересованість носія, чисельність, реакційність пояснень обумовлюють і їх відносну значимість та обов'язковість. Видається, абсурдно очікувати викладення в судовому рішенні не лише мотивів неврахування відеозапису, але й мотивів неврахування пояснень позивача стосовно достовірності даного запису, пояснень відповідача стосовно сумнівів у достовірності лише частини запису і подібним чином – стосовно всіх пояснень, наданих у процесі дослідження кожного доказу. Це вносить сумнів у справедливості базової гіпотези про необхідність мотивувати непогодження із усією інформацією, що має статус доказу. Зайвим буде обґрунтовувати неврахування кожного аргументу із сказаних у процесі пояснень сторони, третьої особи, їхніх представників.

У такому разі, помилково абсолютизувати розширювальне тлумачення «окремих доказів», котре (як мінімум) не стосується пояснень. У Рішенні Європейського суду з прав людини від 09 грудня 1994 р. по справі «Руїз Торіа проти Іспанії» цілком слушно зазначено: «Хоча пункт

1 статті 6 Конвенції зобов'язує суди обґрунтовувати свої рішення, його не можна тлумачити як такий, що вимагає детальної відповіді на кожен аргумент» [9, с. 50].

Системне дослідження положень КАС України дозволяє виділити окремі випадки стратифікації засобів доказування та зробити **висновок** про:

1. Відносно більшу значимість висновку експерта, оскільки непогодження лише з цим джерелом фактичних даних підлягає обов'язковому мотивуванню в усіх видах судових рішень. Натомість, узагальнення доктринальних напрацювань та судової практики дозволяє констатувати, що подібна вимога: а) поширюється на інші засоби доказування тільки в контексті змісту постанов та змісту ухвал суду апеляційної інстанції; б) не може розцінюватися, як вичерпна по відношенню до пояснень осіб, що беруть участь у справі.

2. Відносно меншу значимість пояснень сторін, третіх осіб, їхніх представників порівняно із показаннями свідків. Виведене ж нами застереження стосовно об'єктивної обмеженості обов'язку мотивувати неврахування пояснень дозволяє стверджувати про їх знижену значимість, порівняно з усіма джерелами доказів.

Висновки. Вищезазначене дозволяє правильно зрозуміти, а не заперечити, вказівку про те, що «ніякі докази не мають для суду наперед встановленої сили» (ч. 2 ст. 86 КАС України). По-перше, відсутність «наперед встановленої сили» не говорить про «рівносильність», а швидше наголошує на різній силі доказів, що через значну залежність від специфіки кожної справи не може бути врегульована нормативно. По-друге, ст. 86 закріплює важливий принцип оцінки доказів, який, забезпечуючи змагальність процесу, неупередженість і всесторонність судового пізнання, не повинен і не спроможний нівелювати онтологічні особливості джерел доказів: заінтересованість сторін, можливість відповідальності свідка, спеціальні знання експерта тощо. Саме тому в нормативному тексті знаходимо підстави не погодитись із цитованим під час постановки проблеми твердженням фахівців про невстановлення законодавством якихось переваг одних засобів доказування над іншими та відсутність будь-якої ієрархії доказів. Досліджений принцип оцінки доказів можна вважати позитивною правовою фікцією, яка залишає на одному рівні правового буття (врегулювання) природно різні (різниця яких усвідомлена і визнана законотворцем) явища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 32. – Ст. 1918.
2. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / за заг. ред. І.Х. Темкіжева (кер. авт. кол.). – 2-ге вид., перероб. і допов. – К. : Юрінком Інтер, 2013. – 720 с.
3. Науково-практичний коментар до Кодексу адміністративного судочинства України. В 2-х т. – Том 1 / За заг. ред. В.К. Матвійчука / Матвійчук В.К., Хар І.О., – К. : КНТ, 2007. – 788 с.
4. Перепелюк В.Г. Адміністративне судочинство: проблеми практики / В.Г. Перепелюк. – К. : Конус-Ю, 2007. – 272 с.
5. Про судові рішення в адміністративній справі : постанова Пленуму Вищого адміністративного суду України від 20 травня 2013 № 7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0007760-13>. – Назва з екрану.
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. // Офіційний вісник України. – 2004. – № 16. – Ст. 1088.
7. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 6.
8. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2005. – № 21. – Ст. 290.
9. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві : Науково-методичний посібник для суддів / Т.І. Фулей. – 2-ге вид., випр., допов. – К. : Координатор проектів ОБСЄ в Україні, 2015. – 128 с.

УДК 347.73

ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

FINANCIAL MONITORING IN AUDITING

Цой В.К.,

*студентка кафедри фінансового та банківського права
Міжрегіональної академії управління персоналом
Інституту права імені князя Володимира Великого*

У статті розглянуті проблеми, пов'язані із протидією відмивання «брудних» грошей, а також негативні наслідки цього виду діяльності в масштабах кожної сучасної держави. Проаналізовано сутність, значення та головні принципи здійснення фінансового моніторингу в аудиторській діяльності.

Ключові слова: «брудні гроші», фінансовий моніторинг, фінансове правове поле, суб'єкт первинного фінансового моніторингу, аудит, аудиторська діяльність, індикатори ризику.

В статье рассмотрены проблемы, связанные с противодействием отмывания «грязных» денег, а также негативные последствия этого вида деятельности в масштабах каждой современной государства. Проанализированы сущность, значение и основные принципы осуществления финансового мониторинга в аудиторской деятельности.

Ключевые слова: «грязные» деньги, финансовый мониторинг, финансовое правовое поле, субъект первичного финансового мониторинга, аудит, аудиторская деятельность.

The article discusses problems associated with money counteraction of «dirty» money, as well as negative effects of this activity on scale of every modern state. It analyzes essence, meaning and basic principles of financial monitoring in auditing.

Key words: financial monitoring, financial legal framework, legalization of funds, initial financial monitoring entities, audit, auditing, risk indicators.